

NOTA SOBRE LA TRADUCCIÓ D'OVIDI

Traduir és prendre una idea d'un sistema de convencions i traslladar-la a un altre sistema de convencions. Per a aquesta operació literària calen, doncs, dues llengües, dues cultures. Evidentment, les convencions no són les mateixes en les dues llengües, com tampoc ho són les formes de vida dels individus que les parlen. De la llengua que hom pren un text, cal conèixer-ne, doncs, no solament les convencions lingüístiques, sinó també tota una altra pila de factors compartits pels individus que la parlen, com és ara l'organització social, política, etc., que n'han promogut el conreu, així com també el moment just en què l'autor ha produït una obra. Igualment cal procedir amb la llengua a la qual hom vol incorporar el text escollit. Només que, generalment (és clar que sempre hi ha qui tradueix una obra del grec al llatí), el traductor no es veu obligat a un coneixement empíric d'aquesta segona realitat, perquè ja en forma part ell mateix.

Presentada així la qüestió, per tal que aquesta operació sigui recixida, una traducció s'ha de sotmetre a dues coordenades que en representen els màxims valors: fidelitat, intel·ligibilitat. D'aquesta darrera no cal pas parlar-ne gaire, perquè si un text traslladat no aconsegueix d'ésser-ho, d'intel·ligible (en la mateixa mesura en què ho és l'original, tanmateix), l'intent queda suspès en la més enlairada de les vanitats. La fidelitat, en canvi, mereix, a parer meu, més atenció. Una versió cal que sigui fidel en tots els aspectes: a la lletra de l'original i també als seus artificis. Aquest fet pot produir (i, en la mesura que això és possible, cal que produeixi) una identificació entre el creador i el qui trasllada la seva obra a un altre llenguatge. És així que, en definitiva, té vàlidesa l'intent.

El poema de P. Ovidi Nasó que acabeu de llegir, fou escrit ara fa prop de dos mil anys. Una llarga conversa de l'autor amb el seu llibre conté tota l'explicació d'uns versos escrits a l'exili. Hi va haver d'anar perquè havia escrit poemes d'amor (almenys sembla que aquesta fou una de les raons donades oficialment). Tanmateix, tampoc és una mostra tan allunyada dels nostres esdeveniments socials perquè pugui sonar buida a les nostres orelles. També vam rebre nosaltres un dia, no pas gaire llunyà, unes elegies d'exili. I Ovidi traspua, d'una manera o d'una altra, en els poemes que Riba ens envià a principis dels anys quaranta. Les elegies de Riba, igualment com les

d'Ovidi, foren escrites en díctics elegíacs. En el cas d'Ovidi el ritme tenia fonament en la quantitat de les síl·labes; en el de Riba, en la intensitat. Aquest és, doncs, el ritme genuí dels díctics elegíacs i el que escau en la traducció del poema ofert. Parlar de l'elaboració del ritme del díctic en català, després dels meravellosos versos que ens donà Riba, fóra ja una cosa enutjosa: aquesta aventura de la mètrica catalana cap a assolir noves fites rítmiques ha estat plenament reeixida i acceptada des de principis del nostre segle. Després de *l'Odíssea* i de les *Elegies de Bierville* no hi ha cap raó que justifiqui l'ús d'altres formes rítmiques per a la traducció d'aquests versos.

JAUME MEDINA